

۲۱۴۲۰۳۱

حقوق کیفری اختصاصی (۱)

جرایم علیه اموال و مالکیت

کلاهدار: خیانت در امانت، سرقت، صدور چک پرداخت نشدنی، تخریب کیفری

(با تکرش تطبیقی)

دکتر حسن میر محمد صادقی

استاد دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی

(با تجدید نظر کلی)

نشر میزان

سرشناسه : میر محمدصادقی، حسین، ۱۳۳۵ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام Iran. Laws, etc
 عنوان و نام پدیدآور : جرایم علیه اموال و مالکیت: (بانگارش تطبیقی) / حسین میر محمدصادقی
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۹. ویرایش هفتم.
 مشخصات ظاهری : ۵۹۲ ص.
 فروست : علوم اجتماعی. ۱۳۱۲.
 شابک : 978-622-212-120-4
 وضعیت فهرست نویسی : فیپا
 یادداشت : چاپ پنجاه و هفتم
 عنوان دیگر : کلاهبرداری، خیانت در امانت، سرقت، صدور چک
 موضوع : حقوق جزا — ایران
 موضوع : Criminal law -- Iran
 موضوع : حقوق جزا (فقه)
 موضوع : Criminal law -- Islamic law
 رده بندی سکر : KMH ۳۸۰۰
 رده بندی دیوید : ۳۲۰۵۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۷۳۱۰۵۶

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فکس، ... و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون رده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن ذیل اطلاع دهید.

۱۳۱۲

نشر میزان

جرایم علیه اموال و مالکیت

دکتر حسین میر محمدصادقی

چاپ پنجاه و هفتم: پاییز ۱۳۹۹

ویرایش هفتم

قیمت: ۷۰۰۰۰ تومان

شمار: ۵۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۱۲۰-۳

نشر میزان: خیابان سهروردی شمالی، خیابان خرمشهر، پلاک ۶۲

تلفن دفتر مرکزی: ۸۸۵۴۹۱۳۱ - ۸۸۵۴۴۱۲۳ تلفن مرکز پخش و فروش: ۸۸۳۴۹۵۲۹ - ۸۸۳۴۹۵۳۰

فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، رویروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳ تلفن ۶۶۳۶۷۷۷۰

پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

کانال تلگرام: t.me/nashremizan

اینستاگرام: nashremizan

فهرست مندرجات

۱۵		دداشت ناشر
۱۹		مقدمه نویسنده
۲۱		پیش گفتار
۲۷		فصل این: کلاهبرداری
۲۹		مبحث اول: کلیات
۲۹		گفتار اول: مقدمه
۳۲		گفتار دوم: تاریخچه جرم کلاهبرداری
۳۶		گفتار سوم: رشد ارتکاب جرم کلاهبرداری در کشورهای مختلف جهان
۴۶		گفتار چهارم: جرم کلاهبرداری در فقه اسلام
۴۸		گفتار پنجم: جرم کلاهبرداری در قانون مجازات عمومی، مصوب سال ۱۳۰۴
۵۰		گفتار ششم: جرم کلاهبرداری در قوانین بعد از انقلاب اسلامی
۵۰		گفتار هفتم: حیثیت عمومی جرم کلاهبرداری
۵۵		گفتار هشتم: شمول یا عدم شمول مرور زمان نسبت به جرم کلاهبرداری
۵۵		گفتار نهم: تعریف جرم کلاهبرداری
۵۷		مبحث دوم: عناصر متشکله جرم کلاهبرداری
۵۷		گفتار اول: عنصر قانونی
۵۸		گفتار دوم: عنصر مادی
۶۰		الف) رفتار مادی فیزیکی

- ب) شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم کلاهبرداری ۶۲
- ۱- متقلبانه بودن وسایل یا عملیات مورد استفاده کلاهبردار ۶۲
- ۱-۱- مصادیق وسایل متقلبانه در کلاهبرداری ساده ۷۴
- ۱-۱-۱- فریب دادن مردم به وجود شرکت‌ها یا تجارتخانه‌ها یا کارخانه‌ها یا مؤسسات موهوم ۷۴
- ۱-۱-۲- فریب دادن مردم به داشتن اموال و اختیارات واهی ۷۵
- ۱-۱-۳- امیدوار کردن مردم به امور غیرواقع ۷۶
- ۱-۱-۴- ترساندن مردم از حوادث و پیش آمدهای غیرواقع ۷۶
- ۱-۱-۵- اختیار اسم یا عنوان مجعول ۷۷
- ۱-۱-۶- وسایل تقلبی دیگر ۷۸
- ۱-۲- مصادیق وسایل متقلبانه در کلاهبرداری مشدد (موارد تشدید مجازات کلاهبرداری) ۸۱
- ۲- اغفل و فریب زبانی ۸۵
- ۳- تعلق مال برده شده به غیر ۹۱
- ج) نتیجه حاصله ۹۲
- د) شروع به جرم کلاهبرداری ۱۰۰
- گفتار سوم: عنصر روانی ۱۰۶
- مبحث سوم: همکاری در ارتکاب جرم کلاهبرداری ۱۱۱
- گفتار اول: شرکت در کلاهبرداری ۱۱۱
- گفتار دوم: معاونت در کلاهبرداری ۱۱۳
- مبحث چهارم: تعدد یا تکرار جرم کلاهبرداری ۱۲۱
- مبحث پنجم: مجازات جرم کلاهبرداری ۱۲۵
- گفتار اول: مجازات‌های اصلی ۱۲۵
- گفتار دوم: مجازات‌های تبعی و تکمیلی ۱۳۰
- مبحث ششم: ضوّر خاص جرم کلاهبرداری ۱۳۴
- گفتار اول: ورشکستگی به تقصیر یا تقلب ۱۳۵
- گفتار دوم: تعدی نسبت به دولت ۱۳۷
- گفتار سوم: دسیسه و تقلب در کسب و تجارت ۱۳۷
- گفتار چهارم: تبانی و مواضعه برای بردن مال غیر ۱۳۹

گفتار پنجم: انتقال مال غیر بدون مجوز قانونی	۱۳۹
گفتار ششم: معرفی مال دیگری به عوض مال خود	۱۴۹
گفتار هفتم: تبانی در معاملات دولتی	۱۴۹
گفتار هشتم: تحصیل مال از طریق نامشروع	۱۵۰
گفتار نهم: کلاهبرداری در امور ثبتی	۱۵۳
الف) تقاضای ثبت ملک متعلق به دیگری	۱۵۳
ب) امتناع از رد حق به صاحب آن	۱۵۵
ج) انجام معامله معارض	۱۵۵
گفتار دهم: کلاهبرداری در شرکت‌ها	۱۵۷
الف) کلاهبرداری در شرکت‌های سهامی	۱۵۷
ب) کلاهبرداری در شرکت‌های مختلط سهامی	۱۵۷
ج) کلاهبرداری در شرکت‌های با مسئولیت محدود	۱۵۸
گفتار یازدهم: کلاهبرداری رایانه‌ای (الکترونیکی)	۱۵۸
گفتار دوازدهم: سایر موارد	۱۶۱

فصل دوم: خیانت در امانت

مبحث اول: کلیات	۱۶۹
گفتار اول: مقدمه	۱۶۹
گفتار دوم: تاریخچه جرم خیانت در امانت	۱۷۰
گفتار سوم: جرم خیانت در امانت در فقه اسلامی	۱۷۲
گفتار چهارم: جرم خیانت در امانت در قانون مجازات عمومی سابق، مصوب سال ۱۳۰۴	۱۷۴
گفتار پنجم: جرم خیانت در امانت در قانون تعزیرات، مصوب سال ۱۳۷۵	۱۷۵
گفتار ششم: مقایسه کوتاهی بین دو جرم خیانت در امانت و کلاهبرداری	۱۷۹
گفتار هفتم: حیثیت عمومی جرم خیانت در امانت و شمول مرور زمان نسبت به آن	۱۸۱
مبحث دوم: عناصر متشکله جرم خیانت در امانت	۱۸۴
گفتار اول: عنصر قانونی	۱۸۴

۱۸۴	گفتار دوم: عنصر مادی.....
۱۸۵	الف) رفتار مادی فیزیکی.....
۱۸۵	۱- استعمال نمودن.....
۱۸۵	۲- اتلاف.....
۱۸۶	۳- مفقود کردن.....
۱۸۶	۴- تصاحب.....
۱۸۹	ب) شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم.....
۱۸۹	۱- موضوع جرم باید عین مال یا وسیله تحصیل مال باشد.....
	۲- سپرده شدن مال به امین به یکی از طرق قانونی با شرط استرداد یا به
۱۹۱	مصرف معین رسانیدن.....
۱۹۱	۱- سپرده شدن مال به امین.....
۱۹۶	۲- سپرده شدن به یکی از طرق قانونی.....
	۳- شرط استرداد مال سپرده شده یا به مصرف معین رسانیدن
۱۹۷	آن.....
۱۹۹	۳- تعلق مال به.....
۲۰۲	ج) نتیجه حاصله.....
۲۰۴	گفتار سوم: عنصر روانی.....
۲۱۰	مبحث سوم: مجازات جرم خیانت در امانت.....
۲۱۰	گفتار اول: مجازات اصلی.....
۲۱۱	گفتار دوم: مجازات‌های تبعی و تکمیلی.....
۲۱۳	مبحث چهارم: صور خاص جرم خیانت در امانت.....
۲۱۳	گفتار اول: سوء استفاده از ضعف نفس اشخاص.....
۲۱۳	الف) رفتار مادی فیزیکی.....
۲۱۴	ب) شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم.....
۲۱۵	ج) نتیجه حاصله.....
۲۲۰	گفتار دوم: سوء استفاده از سفید مهر.....
۲۲۱	الف) رفتار مادی فیزیکی.....
۲۲۱	ب) شرایط و اوضاع و احوال لازم برای تحقق جرم.....
۲۲۲	ج) نتیجه حاصله.....

۲۲۵	گفتار سوم: اختلاس
۲۲۶	الف) شرایط تحقق اختلاس
۲۳۰	ب) مجازات اختلاس و شروع به آن
۲۴۱	ج) جرایم در حکم اختلاس
۲۴۲	گفتار چهارم: تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال دولتی
۲۴۵	گفتار پنجم: خیانت مستخدمان دولتی در اسناد دولتی
۲۴۵	گفتار ششم: سایر موارد

فصل سوم: سرقت ۲۵۳

۲۵۵	مبحث اول: کلیات
۲۵۵	گفتار اول: مقدمات
۲۵۶	گفتار دوم: بار چه جرم سرقت در قوانین ایران
۲۵۷	گفتار سوم: تعریف جرم سرقت
۲۵۷	الف) ربودن
۲۶۱	ب) مال
۲۶۴	۱- ربایش برق
۲۶۶	۲- ربایش آب
۲۶۶	۳- ربایش گاز
۲۶۸	۴- ربایش انسان
۲۷۴	۵- ربایش مواد خوراکی و سریع‌الفساد
۲۷۴	ج) تعلق به غیر (ملک غیربودن)
۲۷۸	مبحث دوم: شرایط سرقت مستوجب حد
۲۷۹	گفتار اول: شرایط عام مسؤولیت کیفری سارق
۲۷۹	۱- وجود عنصر روانی
۲۸۵	۲- بلوغ
۲۹۰	۳- عقل
۲۹۳	۴- اختیار (فقدان اکراه)
۲۹۴	۵- فقدان اشتباه
۲۹۵	۱- اشتباه موضوعی

۲۹۶	۵۲- اشتباه حکمی
۳۰۰	۶- فقدان اضطرار
۳۰۱	گفتار دوم: شرایط خاص سرقت مستوجب حد
۳۰۲	۱- مالیت شرعی داشتن شیء مسروق
۳۰۲	۲- در حرز قرار داشتن مال
۳۱۰	۳- هتک حرز مخفیانه توسط سارق
۳۱۳	۴- اخراج مال از حرز توسط سارق
۳۱۸	۵- مخفیانه بودن سرقت
۳۲۱	۶- فقدان رابطه پدری
۳۲۳	۷- به حد نصاب رسیدن ارزش مال
۳۲۹	۱- زمان تعیین ارزش مال مسروق
۳۲۹	۷- شرکت دو یا چند نفر در سرقت
۳۳۰	۳- سرقت سناذ دارای ارزش اعتباری
۳۳۴	۴- عدم سارق به ارزش مال مسروق
۳۳۵	۸- دولتی، عمومی یا منفی نبودن مال مسروق
۳۳۶	۹- در زمان قحطی نبودن مال
۳۳۸	۱۰- شکایت صاحب مال نزد مرجع قضایی
۳۳۹	۱۱- بخشیده نشدن سارق به سرری صاحب مال پیش از اثبات سرقت
۳۳۹	۱۲- تحت ید مالک قرار نگرفتن مال مسروق قبل از اثبات سرقت
۳۴۴	۱۳- به ملکیت سارق در نیامدن مال مسروق تا قبل از سلب جرم
۳۴۵	۱۴- مسروق یا مغضوب نبودن مال مسروق
۳۴۵	۱۵- توبه نکردن سارق قبل از اثبات جرم
۳۴۹	۱۶- غصب نشده بودن حرز و محل نگهداری مال از سارق
۳۵۱	مبحث سوم: راه‌های اثبات سرقت
۳۶۰	مبحث چهارم: مجازات سرقت
۳۶۰	الف) مجازات حد
۳۶۶	ب) مجازات‌های تکمیلی و تبعی

یادداشت ناشر

به نام خدا

با عنایت پرو دگار علیم و حکیم، اینک مؤسسه نشر میزان چندین سال فعالیت خود را در زمینه انتشار اختصاصی کتب حقوقی پشت سر گذاشته و در این مدت سعی وافر نموده تا با مهیا ساختن آثار اساتید و حقوقدانان در زمانی کوتاه و با کیفیتی در خور، نیاز جامعه دانشگاهی و محققین و طالبان سیر در وادی پهناور علم حقوق را پاسخ گوید.

بی شک اگر این حرکت موفقیتی را برای دانشمندان مدرن تلاش و همت استادان، قضات، وکلا و نویسندگان ارجمندی از جمله جناب آقای دکتر حسین میرمحمدصادقی است که از حقوقدانان صاحب نام و از اساتید فاضل کشور می باشند.

اما در خصوص این کتاب، ناگفته پیداست که دست به قلم شدن و نگاشتن درباره جرایم علیه اموال، که از مهمترین مباحث «حقوق کیفری اختصاصی» است، مستلزم در اختیار داشتن لوازم و طی مراحل است. نخست آن که به واسطه ارتباط نزدیک این جرایم با مباحث حقوق مدنی، آن چنان که مؤلف محترم خود در پیش گفتار کتاب به آن اشاره نموده است، مطالعه نویسنده بر موضوعات حقوق مدنی یک ضرورت است. دوم آن که برای وارد شدن در مباحث حقوق جزای اختصاصی ایران، ضمن تسلط بر مفاهیم حقوق عرفی، آشنایی با مبانی فقه اسلامی نیز اجتناب ناپذیر است و این هردو در مورد نویسنده حاضر که، علاوه بر اخذ مدرک معادل دکتری در حقوق جزای تطبیقی از دانشگاه لندن، به اخذ درجه دکتری (Ph.D.) در حقوق تطبیقی قرار داده از دانشگاه لیورپول انگلستان نائل شده و سال ها به مطالعات تطبیقی در حقوق اسلامی و غربی اشتغال داشته اند صادق می باشد.

نکته دیگری که باید در نگارش هر کتاب راجع به حقوق جزای اختصاصی مد نظر قرار گیرد، اشاره به موضوعات حقوق جزای عمومی در حد ضرورت است، و مؤلف محترم به این مهم

نیز در طرح مسایلی مانند شروع به جرم، تکرار و تعدّد جرم، مرور زمان، شرکت و معاونت در جرم و نظایر آنها به خوبی پرداخته‌اند.

به علاوه، برجستگی قابل توجه این اثر از آن جهت است که نگارنده ارجمند بیش از هر چیز به ارائه مطالب بدیع و تازه با دیدگاهی تطبیقی همت گماشته و سعی کرده‌اند تا از تکرار مکررات پرهیز نموده، و تنها به ذکر برداشت‌هایی از مواد قانونی که هر حقوقدان مبتدی‌ای می‌تواند با مراجعه به کتب قانون به سادگی بدان امر مبادرت کند بسنده ننمایند. بنابراین، به جرأت می‌توان گفت که بخش قابل توجهی از مطالب مطروحه در این کتاب، برای مثال تقسیم عنصر مادی به سه جزء برای اولین بار در نظام حقوقی ما مورد بحث قرار گرفته‌اند.

ویژگی دیگر این اثر، انسجام و طبقه‌بندی منطقی مطالب مورد بحث است که یقیناً موجب تسهیل کار خواننده می‌گردد. متأسفانه در برخی از کتب حقوقی منتشر شده، به‌ویژه در سال‌های اخیر، سطحی‌نگری از یک سو و آشفتگی و در هم ریختگی مطالب از سوی دیگر به چشم می‌خورد، به نحوی که خواننده احساس می‌کند که نویسنده جز بازنویسی قانون کار دیگری نکرده و نیز، به جای طرح چهارچوب مشخصی برای مطالب، هر مطلبی را به محض به خاطر آوردن بر روی کاغذ ثبت کرده است. راجع به هر دو آفت به کرات در پاره‌ای از کتاب‌های منتشره اخیر مشاهده می‌شوند.

امید است این مجموعه، که به بررسی و رالوع‌ترین جرایم جامعه بشری براساس آخرین قوانین مصوّب در ایران پرداخته و با تحلیل فقهی جرم‌های مورد بحث و ذکر تحولات حقوق مدرن و رویه قضایی سایر کشورها، مخصوصاً انگلستان، قلمی شیوا و روان، با ذکر مثال‌های ملموس و با اشاره به دعاوی و پرونده‌های واقعی در ایران و سایر کشورها نگارش یافته است، برای همگان سودمند واقع گردد.

در پایان، لازم می‌داند که به اختصار شمه‌ای از سوابق آموزشی، پژوهشی و اجرایی مؤلف گرانمایه را مورد اشاره قرار دهد:

- اخذ مدرک کارشناسی در حقوق از دانشکده حقوق دانشگاه ملی ایران (شهید بهشتی) در سال ۱۳۵۷ با احراز رتبه اول در میان دانش آموختگان؛

- اخذ «گواهینامه عالی» در حقوق تطبیقی و اسلامی از دانشگاه لندن در سال ۱۳۵۸؛

- اخذ مدرک «کارشناسی ارشد» از دانشگاه لندن در سال ۱۳۵۹؛

- اخذ مدرک «معاذل دکتری» از دانشگاه لندن در حقوق جزای تطبیقی در سال ۱۳۶۵؛

- اخذ مدرک «دکتری» از دانشگاه لیورپول انگلستان در حقوق تطبیقی قراردادها؛

- سرپرستی دفتر خدمات حقوقی بین‌المللی، شعبه لندن، از سال ۱۳۶۰ لغایت ۱۳۶۵؛

- مدیر گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی به مدت هشت سال؛

- معاون آموزش و تحقیقات و سخنگوی قوه قضاییه در سال‌های ۱۳۸۲-۱۳۸۰؛

- رئیس مؤسسه آموزشی و پژوهشی اتاق بازرگانی و صنایع و معادن و کشاورزی ایران؛

- رئیس دانشگاه جامع علمی کاربردی مرکز اتاق بازرگانی

- عضو هیأت تحریریه مجلات علمی پژوهشی متعدد؛

- سردبیر مجله حقوقی دادگستری (علمی و پژوهشی)؛

- کسب عنوان مدیر نمونه ملی در هفتمین جشنواره شهید رجایی؛

- معاون قرائین مجلس شورای اسلامی از مهرماه ۱۳۹۷؛

- داور و ارائه اظهارنظرهای حقوقی در چند پرونده خارجی مطروحه نزد اتاق بازرگانی

بین‌المللی (C.C.) مستقر در پاریس؛

- عضویت در هیأت علمی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی از سال ۱۳۶۶ (در حال

حاضر با رتبه استادی) و در این دوره در مختلف در سایر دانشکده‌های حقوق کشور؛

- راهنمایی و مشاوره دهه‌های ناپان و ده ساله در دانشگاه‌های سراسر کشور؛

- ریاست دانشکده علوم قضایی و خدمات قضایی در تهران، از سال ۱۳۷۳ تا سال ۱۳۸۵؛

- تألیف یا ترجمه پانزده جلد کتاب: الزامات حقوق اسلامی (فارسی - انگلیسی)؛ واژه‌نامه

حقوق جزا (انگلیسی - فارسی)؛ تحلیل مبانی حقوق جزا؛ تحلیل مبانی حقوق جزای عمومی؛

حقوق جزای اختصاصی انگلستان؛ جرایم علیه افراد و مالکیت؛ مروری بر حقوق جزای

انگلستان؛ جرایم علیه مصالح عمومی کشور؛ دادگاه کیفری بین‌المللی؛ مسایل تحلیلی از حقوق

قراردادها در انگلستان؛ مروری بر حقوق قراردادها در انگلستان؛ حقوق حمایت از بین‌الملل؛ این ده

تن (در رویه قضایی کیفری بین‌المللی) جرایم علیه تمامیت جسمانی اشخاص؛ جرایم علیه

حیثیت معنوی اشخاص، که شماری از این کتب متن اصلی درسی در تعداد زیادی از

دانشکده‌های حقوق سراسر کشور می‌باشند؛ و نیز انتشار و ارائه مقالات حقوقی متعدد در

نشریات و همایش‌های مختلف داخلی و خارجی.

توفیق از خداست

نشر میزان